

NVTB-voorzitster Ceciel van Iperen: 'Schadebedragen kunnen bij waardevolle bomen oplopen tot tienduizenden euro's'

Boomtaxatiedrieluik, deel 2: Taxatie van waardevolle bomen

In het eerste deel van het drieluik boomtaxaties sprak NVTB-taxateur Bernard Flier over waardebeoordeling van bomen in het geval van schade. In dit tweede deel praat Ceciel van Iperen over taxatie van monumentale bomen en hoe de NVTB-richtlijnen als tool ingezet kunnen worden bij werkzaamheden rond bomen.

Auteur: Santi Raats

Rond de Mina Kuppen-boom in Beneden-Leeuwen ontstond schade omdat er te ver rond de boom was afgegraven tijdens bouwwerkzaamheden.

In Nederland bestaat uiteenlopende terminologie voor bomen die juridische bescherming genieten: 'waardevolle bomen', 'monumentale bomen', 'bijzondere bomen', 'behoudenswaardige bomen'. De namen verschillen, maar ze betekenen allemaal hetzelfde: wil men een dergelijke boom kappen, dan heeft men daarvoor een kapvergunning nodig, tegenwoordig een omgevingsvergunning. De monetaire waarde van dergelijke bomen is bijna altijd hoger dan van reguliere bomen, waardoor de schadevergoedingen meestal ook hoger zijn.

Richtlijnen waardevolle bomen

Overheden hebben alle vrijheid in het toekennen van deze beschermde status aan hun bomen. De meeste gemeenten en provincies hebben hun procedures in de afgelopen jaren aangepast en de bomen die zij willen beschermen aangewezen als monumentaal of waardevol. Dat betekent bijvoorbeeld dat voor het kappen van een boom geen vergunning aangevraagd hoeft te worden,

6 min. leestijd

tenzij de boom op de lijst of kaart van aangewezen bomen staat. Deze lijsten en kaarten zijn opgenomen in de APV en hebben daarmee juridische status. De vrijheid zit in de criteria die gemeenten en provincies hanteren. Veelal gaan ze uit van de criteria van de Bomenstichting, namelijk dat een boom minimaal 80 jaar oud moet zijn, gezond moet zijn en nog tien jaar moet kunnen leven. Verder moet de bijzondere boom in kwestie voldoen aan een van de volgende criteria: hij moet beeldbepalend zijn voor zijn omgeving, cultuurhistorische waarde bezitten, dendrologisch waardevol zijn, bijvoorbeeld doordat hij zeldzaam is of opvallende aspecten heeft, of hij moet natuurwetenschappelijk of ecologisch waardevol zijn. Te denken valt aan een moederboom of een boom waarin bijzondere planten of dieren schuilen.

Maar iedere gemeente en provincie is vrij om zijn eigen criteria op te stellen. Soms wordt 90 jaar als leeftijds grens gebruikt, maar ook 50 jaar. Ook worden jongere bomen opgenomen als ze voldoen aan aanvullende voorwaarden met betrekking tot bijvoorbeeld cultuurhistorie of dendrologie. In het Landelijk Register van Monumentale Bomen heeft de Bomenstichting bomen vermeld die volgens de stichting van nationaal belang zijn. In totaal zijn er bijna 15 duizend bijzondere bomen in opgenomen. Dit register heeft geen juridische status; wel legt het soms gewicht in de schaal in juridische procedures. Een globale berekening leert dat er zo'n 400.000 waardevolle bomen in Nederland staan, als we de aantallen bomen op de gemeentelijke bomenlijsten optellen.

Aan het langste of kortste eind trekken

Soms wil of moet de overheid als eigenaar van een waardevolle of monumentale boom kiezen voor kap. Een kapvergunning wordt verstrekt indien er gevaarlijke situaties ontstaan door de boom of bomen in kwestie. Er kan wortelopdruk zijn ontstaan of gevaarstelling door windworp of extreme takbreuk. In andere gevallen is er sprake van zwaarwegende maatschappelijke belangen. Maar als een kapvergunning niet wordt verstrekt, kan de boom blijven staan en is het aan de partijen voor wie de boom 'in de weg staat' om rekening te houden met de beschermde boom. In verschillende contractsystematieken en kwaliteitsnormeringen is de bescherming van bomen onderdeel van de bepalingen, waaronder de RAW-besteksystematiek voor de GWW-sector en het Handboek Bomen. Dit laat het brede draagvlak zien. In de RAW-standaard staat een bepaling die zegt dat aannemer en directie bij aanvang van het werk

ACHTERGROND

de maatregelen moeten bespreken die noodzakelijk zijn voor te behouden beplanting. Bij bomen gaat het dan bijvoorbeeld om het aanbrengen van stamommanteling, het afschermen van wortelzones ter voorkoming van verdichting, het verleggen van het wegtracé of zelfs boomverplanting.

Schade verhalen

Ceciel van Iperen, voorzitter van de NVTB, vertelt hoe de NVTB-taxatierichtlijnen goed van pas komen wanneer er veel grote belangen spelen, zoals bij waardevolle bomen het geval is: 'Bij projecten zoals een herinrichting kan een partij schade toebrengen aan een waardevolle boom. In de meeste gevallen worden wortels beschadigd, waardoor de boom na verloop van tijd achteruitgaat in vitaliteit of zelfs sterft. Ook kan sprake zijn van verdichting of bast schade. Die schade kan de overheid verhalen op de dader. In het geval van een total loss kan het schadebedrag hoog oplopen bij een waardevolle boom, vaak tot tienduizenden euro's.'

Standaard in RAW-contract

Van Iperen: 'Het grootste deel van de contracten voor werken in de GWW-sector (grond-, weg- en waterbouw) zijn RAW-bestekken. In de RAW-besteksystematiek is het onderwerp "schade aan te handhaven vegetatie" standaard opgenomen, en dat geldt dus altijd, in elk RAW-contract. De tekst luidt: "Bij schade aan bomen stellen directie en aannemer gezamenlijk de hoogte van het schadebedrag vast aan de hand van de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB), zoals deze drie maanden voor de dag van aanbesteding gelden. Indien de boom wordt ver-

Ceciel van Iperen, voorzitter NVTB

vangen, worden de aanschafkosten in mindering gebracht op het schadebedrag. Indien geen overeenstemming wordt bereikt over de soort schade dan wel de hoogte van het schadebedrag, zullen de soort schade en het schadebedrag worden vastgesteld door een beëdigd of geregistreerd taxateur van de NVTB. De taxatiekosten zijn voor gezamenlijke rekening van de opdrachtgever en de aannemer."

Omdat deze bepalingen zijn opgenomen in de Standaard, gelden ze dus voor elk RAW-bestek. Het is daarom niet nodig om nog iets in het bestek te regelen, al zullen er ongetwijfeld opdrachtgevers zijn die afwijkende of aanvullende bepalingen opnemen.

Boeteclausule

Daarnaast kan de overheid de waarde van de boom, samen met een boeteclausule, ook inzetten om de aannemende partijen te manen tot voorzichtigheid rond de waardevolle boom. In de boeteclausule kan staan dat de partij die schade toebrengt aan de boom niet alleen het schadebedrag financieel compenseert, maar ook een boete opgelegd krijgt. Van Iperen: 'Een voorkomende aanvullende bepaling is een bepaling met betrekking tot een minimumbedrag per schadegeval. Waarschijnlijk als prikkel om geen schade te veroorzaken.' In het Handboek Bomen, dat zich richt op de kwaliteitszorg rond bomen, staan eveneens verschillende aandachtspunten op het gebied van de bescherming van waardevolle bomen.

Schadeberekening

De schadeberekening zelf geschiedt bij een waardevolle boom niet anders dan bij gewone bomen, via de NVTB-richtlijnen. Kortweg wordt er gekeken naar vervroegde uitval, risico van uitval, verlies van functioneel weefsel, behandelingskosten, verhoogde beheerkosten en bijkomende kosten.

Drie representatieve praktijksituaties

Een aantal jaar geleden werd een van de NVTB-taxateurs ingeschakeld om een schade te taxeren in Zuid-Limburg. Wat was de situatie? Bij Pension Beukenhof stonden drie fenomenale monumentale rode beuken. In opdracht van de gemeente werd diepriet aangelegd, met fatale schade aan de bomen tot gevolg. De schade aan de drie bomen samen bedroeg in totaal ongeveer € 100.000, en is uitbetaald aan de eigenaar van het pension. In feite had deze situatie al in de planfase opgelost moeten worden. Als gevolg van deze situatie heet het pension geen 'Beukenhof' meer.

Soms gaat het mis terwijl er wel goede plannen en afspraken zijn gemaakt, bijvoorbeeld tijdens de uit-

voering. Op een bouwlocatie ging een onderaannemer graven en hij beschadigde de stabiliteitswortels van vijf linden. Uit nader onderzoek bleek onherstelbare schade. De NVTB-taxateur berekende een schadebedrag volgens de richtlijnen van € 40.000. Dit bedrag was onder meer gebaseerd op de 'stichtingskosten'. Mede omdat bij de boomwaarde gerekend wordt met een rente op gemaakte investeringen, was de investeringswaarde voor deze bomen van 40 jaar oud behoorlijk oplopen. De schade werd vergoed, omdat het taxatierapport overtuigend was en omdat er duidelijke technische en contractuele afspraken waren gemaakt. Gelukkig leiden goede afspraken ook vaak tot zorgvuldig werken. In een casus met betrekking tot de renovatie van een oud pand werd van tevoren ingeschat dat drie platanen, een esdoorn en twee beuken van meer dan 100 jaar oud in de verdrukking dreigden te komen. De ingeschakelde NVTB-taxateur stelde nog vóór de renovatie een monetaire waardebeoordeling van de bomen op. Hij kwam uit op € 68.067,03. Deze waardebeoordeling werd als nota van inlichtingen bij het bestek gevoegd. Het resultaat: uit angst voor een schadeclaim werd de renovatie perfect uitgevoerd, zonder ook maar één takje van de bomen te beschadigen.

Boomwaardeberekening

De monetaire waarde van een monumentale boom wordt op dezelfde manier berekend als in het geval van een reguliere boom. Dat deze waarde in de meeste gevallen veel hoger is dan van een reguliere boom, komt door de gemaakte investeringen. Van Iperen: 'Deze kosten zijn bij een bijzondere boom meestal hoger dan bij een reguliere boom, omdat er hogere investeringskosten voor zijn gemaakt op het gebied van begeleiding en verder voor beheer en onderhoud tot aan het moment van functievervulling. Een monumentale boom is per definitie relatief oud, vaak ouder dan 50 tot 80 jaar, afhankelijk van de bepalingen in de betreffende gemeente.'

'Bij de berekening is het niet relevant vanaf welke leeftijd een gemeente een boom monumentaal heeft verklaard. We rekenen bij deze bomen met een volledige functievervulling op honderdjarige leeftijd: zolang gaat de waardeopbouw door, inclusief rente. Dat betekent doorgaans behoorlijk wat onderhoudskosten. In de vastgestelde monetaire waarde worden, zoals hierboven in de casus beschreven, ook rentekosten opgenomen.'

Functiecategorie

Monumentale bomen vallen binnen de Richtlijnen NVTB binnen functiecategorie 3: bomen met een lange levensduur. 'Over het algemeen zijn taxa-

teurs terughoudend met het toekennen van deze functiecategorie', verklaart Van Iperen. 'Daarnaast hebben we een toetsnorm voor de groeiplaats en omgeving. Een boom moet minimaal 150 jaar oud kunnen worden op de plek waar hij staat. Als die niet zodanig is ingericht, is dat een reden om de boom in een lagere categorie in te delen.'

Aandachtspunt taxatie bijzondere bomen
De betrouwbaarheid van de waardebeoordeling van waardevolle bomen is een groot aandachtspunt. 'Het is belangrijk om realistische waardebeoordelingen en schadeberekeningen uit te voeren en ook realistische boeteclausules op te stellen. Verzekeraars houden de mate van redelijkheid goed in de gaten. Sommige opdrachtgevers of boomliefhebbers kennen soms meer gewicht toe aan een boom. Verzekeraars prikken daar doorheen. De NVTB-richtlijnen zijn daarom nuchter en transparant.'

Ceciel van Iperen is als voorzitter van het bestuur portefeuillehouder van de samenwerking en verantwoordelijk voor het zoeken van draagvlak voor de NVTB-methodiek. 'Bijna alle taxateurs werken met de NVTB-richtlijnen, maar het blijft belangrijk om de uitgangspunten van de NVTB onder de aandacht te houden. Maar ook om in gesprek te blijven met verzekeraars. We hebben daarom contact met ze, om te vragen of zij de NVTB-methodiek nog aanvaardbaar vinden of dat zij aandachtspunten hebben.'

BGT

Van Iperen ziet vanuit haar werkzaamheden bij CROW dat de boomwaarde als steeds belangrijker wordt ervaren en meer een officiële status krijgt, bijvoorbeeld in het Informatiemodel Beheer Openbare Ruimte (Imbor). 'Op de nieuwe Wet basisregistratie grootschalige topografie (BGT), die per januari 2016 is ingetreden, heeft CROW een uitbreiding gemaakt, genaamd Informatiemodel Beheer Openbare Ruimte (Imbor). Dit model vormt een schakel tussen de BGT en de beheersystemen van terreineigenaren. De monetaire boomwaarde conform de NVTB-richtlijn is een van de beheermerken die in het Imbor zijn vastgesteld, net als de beschermingsstatus, zoals 'monumentale boom', 'herdenkingsboom' en zo verder. Dit betekent dat gemeenten, provincies en andere beheerorganisaties dit kenmerk op uniforme wijze kunnen opnemen in hun beheerbases. De monetaire boomwaarde wordt voortaan dus goed vastgelegd!'

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6397